

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Er referens/dnr:
U2022/03951

2023-04-28

Remissvar

Remissyttrande över Statens skolverks förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023–2027

Svenskt Näringsliv ber härmed att få lämna synpunkter över rubricerad remiss (dnr U2022/0395).

Svenskt Näringsliv vill sammanfattningsvis lyfta följande synpunkter gällande Statens skolverks förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023–2027:

- Svenskt Näringsliv ställer sig positiv till framtagandet av en nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet. Vi anser att en gemensam strategi bidrar till att stärka barn och elevers förutsättningar att utveckla digitala kompetens och förmåga att använda digital teknik. Dessa kompetenser är helt nödvändiga för att möta dagens och morgondagens arbetsmarknad och för att eleverna ska bli väl fungerande samhällsmedborgare.
- Svenskt Näringsliv efterlyser en nationell STEM-strategi. En nationell digitaliseringsstrategi är en naturlig del av en bred nationell STEM-strategi.
- Stärkt forskning och utvärdering av digitaliseringen i skolan är ett måste för att försäkra oss om att vi använder digitaliseringens möjligheter på rätt sätt. Forskning kring hur små barn påverkas av digitala verktyg behöver förstärkas kraftigt.

Sverige är en ingenjörsnation

Sverige har en lång historia och identitet som ingenjörsnation. Svenska företag har stått sig väl i den internationella konkurrensen med banbrytande innovationer inom bland annat teknik, it, medicin, energi och klimat. Vi svenskar har utmärkt oss genom att vara snabba med att ta till oss ny teknik. Att vara modern, och använda ny teknik, har blivit ett nationellt signum. Sverige blev till exempel snabbt ett av de mest uppkopplade länderna i världen. Att kunna fungera på en digitaliserad arbetsplats handlar om mer än att kunna använda en dator. Det är lika ofta att kunna arbeta med exempelvis ett digitalt system för ritningar vid en byggnation, att kunna utgå från ett beslutsstödsystem vid ekonomiska beslut eller kunna anpassa sina körningar i realtid efter en gps och ständigt uppdaterade leveranser till kund.

Branscher och yrken som traditionellt inte förknippats med digitalisering har idag krav på de anställda att hantera både datorer och olika former av digitala system och molntjänster. Ett bra exempel är att idag används tredimensionella ritningsprogram inte bara av arkitekter och konstruktörer utan även av elektriker, VVS-montörer och byggarbetsledare. Ett stort antal maskiner inom industrin styrs idag helt digitalt och därmed är en felsökning något helt annat än tidigare. Tidigare var felsökning en mekanisk procedur. Numera är det ofta frågan om att kunna hantera rapporter och data från olika digitala system och utifrån detta kunna lösa problem. Detta innebär inte nödvändigtvis att nuvarande färdigheter och kunskaper blir obsoleta utan att de snarare måste kompletteras med en digital kompetens och grundläggande datafärdigheter.

AI i skolan

Svenskt Näringsliv vill påpeka vikten av att en digitaliseringsstrategi innehåller strategier kring den senaste utmaningen inom digitaliseringsområdet: utvecklingen av kraftfull maskininläring (ofta benämnd artificiell intelligens - AI) och de applikationer (som så kallade chat-robotar) som finns tillgängliga för såväl elever som lärare. I det remitterade förslaget saknas det resonemang kring vad denna utveckling innebär för skolväsendet.

I debatten kring dessa nya företeelser framställs de ofta främst som något negativt för utbildningsväsendet. Riskerna för fusk och att eleverna faktiskt inte lär sig eller tränar in nya färdigheter lyfts särskilt upp i debatten. Svenskt Näringsliv vill därför betona de stora möjligheter som finns för utbildningsanordnarna att genom kraftfulla digitala verktyg förbättra undervisning, förenkla administration och elevuppföljning, göra mer automatiserade och säkra bedömningar med mera. Samtidigt kan verktyg som chat-robotar innebära en utmaning för skolan att veta vem som i själva verket utfört arbetet och vad det innebär för rättssäker betygssättning och andra bedömningar av elevers resultat. Hur lärare ska bedöma texter som producerats utanför klassrummet har länge varit en utmaning men riskerar nu att bli ytterligare komplicerad. Lärare och elever måste lära sig hur man kan använda kraftfulla digitala hjälpmedel på ett positivt sätt, men också få kunskap om de problem som kan vara sammanknippade med att använda sig av AI eller liknande verktyg. Att förstå hur man utövar källkritik blir en allt viktigare kunskap.

Svenskt Näringsliv anser därför att:

- Lärare och elever måste lära sig hur man kan använda nya, kraftfulla digitala verktyg på ett positivt sätt, men också få kunskap om de problem som kan vara sammanknippade med att använda sig av dessa (som AI-producerade texter).
- Tekniken gör att det blir allt svårare för lärare att veta vem som producerat en text – en robot eller en elev. Därför behöver system för hur elevers prestationer ska kunna bedömas på ett rättssäkert sätt måste arbetas fram.
- Huvudmän, rektorer och den pedagogiska personalen bör i ännu större omfattning än idag använda data för att utveckla och följa upp verksamheten och de enskilda elevernas kunskapsutveckling.

Stärkt forskning kring digitalisering och barn

Digitala innovationer och tekniska lösningar förändrar sättet vi lever våra liv och driver vår ekonomi framåt. En nära samverkan mellan akademien och skolväsendet är viktigt för att stimulera praktisknära forskning och forskningsbaserad verksamhetsutveckling.

För att säkerställa att eleverna är rustade för den teknologiska utvecklingen är det av yttersta vikt att skolan tillhandahåller digital kompetens, men på en nivå som är anpassad för barns

respektive mognad. Stärkt forskning och utvärdering av digitaliseringen i skolan är ett måste för att försäkra oss om att vi använder teknikens möjligheter på rätt sätt. Forskning kring hur små barn påverkas av digitala verktyg behöver förstärkas kraftigt till exempel i samband med regeringens kommande forskningsproposition. Frågan om skärmtid för små barn, och om huruvida läs och skrivinlärning försvåras av att små barn lägger mer tid vid digitala verktyg än med penna och papper, bör lyftas i regeringens kommande arbete.

Svenskt Näringsliv anser därför att:

- Stärkt forskning och utvärdering av digitaliseringen i skolan är ett måste för att försäkra oss om att vi använder digitaliseringens möjligheter på rätt sätt. Forskning kring hur små barn påverkas av digitala verktyg behöver förstärkas kraftigt.

Mer digital kompetens till lärare, rektorer och huvudmän

Det är viktigt att lärarutbildningen leder till att blivande lärare utvecklar adekvat digital kompetens samt att de ges möjlighet till kontinuerlig kompetensutveckling under yrkeslivet. Det krävs en översyn av den befintliga lärarutbildningen samt nationella satsningar på kompetensutveckling av lärare.

Lärare har en central roll i elevernas kunskapsutveckling. För att kunna utforma lärmiljöer som bidrar till att höja elevernas digitala kompetens är det av största vikt att lärare besitter rätt kompetens. Skolverkets senaste uppföljning (2022:4) visar emellertid att det finns behov av kompetenshöjande insatser och stöd hos lärare när det gäller att utnyttja digitala möjligheter i undervisningen. Till exempel bör kunskapen öka kring hur digitala verktyg kan göra det möjligt att individanpassa undervisningen efter elevers olika behov.

Att endast öka lärarnas kompetens är inte tillräckligt. Skolledare och beslutsfattare måste också ha kunskap om hur digitaliseringen påverkar samhället och skolan, hur undervisningen kan utvecklas för att öka måluppfyllelsen, hur digital kompetens beskrivs i läroplaner, kursplaner och ämnesplaner och hur digitala verktyg, infrastruktur och tjänster kan samverka för att skapa en god digital arbetsmiljö. Rektors förmåga att kravställa vilka tekniska lösningar verksamheten har behov av måste också stärkas.

Svenskt Näringsliv anser därför att:

- Satsa på fortbildning av lärare, rektorer och huvudmän.
- Öka samverkan mellan skola och näringsliv.

Sverige behöver en STEM-strategi

Skolverkets förslag till strategi utgör en viktig utgångspunkt för digitalisering av det svenska skolväsendet. Men en digitaliseringsstrategi är en del av lösningen på ett större problem. Andra länder har vidtagit betydande åtgärder för att rusta sin framtida arbetskraft med digital kompetens. Hälften av OECD-länderna hade 2020 antagit strategier för digitaliseringen av skolväsendet.

1. Gemensamt för dessa strategier är att de innehåller mål och politiska prioriterar för att möta det allt större behovet av digital kompetens.

Den svenska skolan behöver en STEM-strategi, som sätter upp mål kring hur matte, fysik,

kemi, biologi och teknikämnena ska utvecklas i Sverige. Digitaliseringsstrategin skulle då bli en del av Sveriges samlade STEM-strategi.

2. Skolverkets uppföljning av den tidigare digitaliseringsstrategin 2017–2022 visar att det finns stora skillnader i hur långt olika skolor har nått i sin digitalisering. För att inte hamna efter behöver Sverige höja ambitionerna när det gäller digitaliseringen i skolan. Det är därför viktigt att regeringen antar en nationell digitaliseringsstrategi som också pekar ut en gemensam riktning för skolans digitalisering. Den möjliggör också uppföljning och utvärdering av arbetet i skolorna. Den här kunskapen är viktig både för att identifiera brister och möjligheter i skolornas eget arbete, men också för att regeringen ska kunna fatta välgrundade beslut om den framtida digitaliseringen i skolan.

Ökad samverkan mellan skolan och näringslivet

Den tekniska utvecklingen går i mycket snabb takt, och ett bra sätt för skolorna att hålla sig uppdaterade med den nya tekniken är att samarbeta med det lokala näringslivet. På så vis säkerställer man också en ändamålsenlig digitalisering i hela utbildningskedjan i nära samverkan med näringslivet. Det kan handla om samverkan kring användning av befintlig eller ny teknik, där näringslivet kan bidra med teknisk expertis och kunskap om hur teknik kan implementeras i undervisningen.

Det kan också handla om samverkan vid utformning av kompetensutvecklingsinsatser för lärare och elever, där näringslivet kan bidra med insikter om vilken kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden.

Svenskt Näringsliv anser därför att:

- Det är viktigt att skolan är öppen för samverkan med näringslivet och att samarbetet sker på ett sätt som gynnar eleverna och deras framtida möjligheter på arbetsmarknaden. För att få till stånd en förbättrad digital kompetens, som utvecklas i takt med omvärlden, krävs en ökad samverkan mellan skola och näringsliv.

Föreningen Svenskt Näringsliv

Maria Bernhardsen
Avdelningschef Kompetensförsörjning